

Gemeente Oldambt
t.a.v. mw. E. Flooren
Postbus 175
9670AD Winschoten

hoge der a 5
9712 ac groningen
telefoon (050) 312 65 45
email: archeologie@libau.nl

groningen 3 oktober 2017
onderwerp Beoordeling rapporten verkennend en karterend booronderzoek gasleidingtracé fase 2 modificatie 4
behandelaar M. de Jong MA

Geachte mevrouw Flooren,

Naar aanleiding van uw verzoek stuur ik u de beoordeling van de rapporten 'Inventariserend veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen. Tracéstudie gasleidingen Winschoterdiep fase 2, modificatie 4 (P.021215.02 / N-508-50)', Antea Group Archeologie 2017/43 en 'Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen, karterende fase. Tracéstudie gasleidingen Winschoterdiep fase 2, modificatie 4 (P.021215.02 / N508-50)', Antea Group Archeologie 2017/62. Het tracé ligt in de gemeenten Oldambt en Menterwolde. De onderhavige beoordelingsbrief heeft alleen betrekking op het grondgebied van de gemeente Oldambt.

Inleiding

In opdracht van NV Nederlandse Gasunie heeft Antea Group in maart 2017 een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd in een tracé tussen de A7 en het Winschoterdiep, tussen Zuidbroek en Scheemderzwaag. Ongeveer 2700 m van het tracé ligt in de gemeente Oldambt. In dit tracé is voorzien in de aanleg van een nieuwe gasleiding. Doel van het archeologisch onderzoek is het voldoende onderzoeken van de leidingstrook zodat in de hiervoor bestemde strook (dubbelbestemming Leiding-Gas) de dubbelbestemming archeologie kan worden opgeheven. De werkzaamheden vinden plaats in een leidingsleuf van circa 5 m breed. De werkstrook heeft een breedte van 20-25 m. In navolging van de uitkomsten uit het verkennend booronderzoek is in mei 2017 een karterend booronderzoek uitgevoerd bij de boringen 91 t/m 93 en 96 t/m 102.

Onderzoek

Het verkennend booronderzoek is uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en 10 cm en waar nodig ook een 3 cm guts. In totaal zijn 61 boringen gezet in de hartlijn van het tracé met een tussenafstand van 50 m. Hiervan liggen 46 boringen binnen de gemeente Oldambt (boringen 80 tot en met 125). De boringen zijn tot 25 cm diepte in de C-horizont (moedermateriaal) uitgevoerd. De minimale boordiepte van het in Oldambt gelegen tracédeel is 1 m onder maaiveld en de maximale boordiepte is 2,5 m onder maaiveld. De opgeboorde grond is doorzocht op archeologische indicatoren. Waar het tracé door een (niet beplante) akker liep, is tevens een oppervlaktekartering uitgevoerd.

Het karterend booronderzoek is uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 12 cm. De boringen zijn gezet in een 13 m bij 15 m grid. De boringen zijn tot 30 cm in de C-horizont uitgevoerd. Het opgeboorde zand is gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 3 mm. De boordiepte varieerde van 0,6 m tot 1,8 m onder maaiveld. Ook is een oppervlaktekartering uitgevoerd.

Resultaten

Uit het verkennend booronderzoek bleek dat de bodem in het tracé bestaat uit een 20-30 cm dikke bouwvoor van matig siltige klei, gevolgd door meerdere kleilagen. Bij de boringen 79 en 80, op de gemeentegrens, is tussen 0,7 en 1,1 m onder maaiveld zwak zandige klei aanwezig, dit is waarschijnlijk een komafzetting van de oude Ae. Tussen boring 80 t/m 86 reikt het kleipakket tot meer dan 2,5 m onder maaiveld. Vanaf boring 87 is het kleipakket dunner. Onder de klei ligt een veenpakket van 0,25-1,6 m dikte en daaronder ligt het pleistocene dekzand. In de top van het dekzand is een waterharde stagnatielaag aanwezig. Op één locatie is een dekzandopduiking aanwezig, alleen hier is een podzolbodem aangetroffen (boringen 97, 98, 100, 101).

De boringen 115-125 bevinden zich zeer nabij een laatmiddeleeuwse vindplaats die in 2009 is aangetroffen bij de aanleg van een gasleiding. De bodem vertoont dezelfde kenmerken als die ter plaatse van de vindplaats: een dun kleidek gevolgd door een 30-40 cm dikke veraarde veenlaag en daaronder het dekzand (C-horizont). Ter plaatse van boring 124 en 125 is de bodem verstoord.

Tijdens het karterend booronderzoek is het gebied bij de boringen 97, 98, 100 en 101 nader onderzocht. Het bodemprofiel is grotendeels intact. De onder het klei en veen aanwezige dekzandvlakte is relatief laaggelegen. In plaats van een B-horizont (podzolbodem) bleek ook hier gedeeltelijk een waterharde laag (of waterharde B-horizont) aanwezig te zijn. Plaatselijk heeft zich wel een podzolbodem ontwikkeld, maar ook hier kan mede sprake zijn van verspoeling. Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen.

Conclusie

Nabij de gemeentegrens tussen Menterwolde en Oldambt komen afzettingen van de Oude Ae voor. Het in de ondergrond aanwezige dekzandgebied was laaggelegen en vrij nat. In zowel de dekzandvlakte als de aangetroffen dekzandwelling zijn geen aanwijzingen voor bewoning aangetroffen. Ook op het tussenliggende veenrestant zijn geen bewoningssporen aangetroffen, maar nabij boringen 115 t/m 125 is een vindplaats uit de late middeleeuwen bekend. De bodem ter plaatse komt overeen met de bodemopbouw van de vindplaats.

Aanbeveling

In de rapportage van het verkennend booronderzoek is aanbevolen een proefsleuvenonderzoek uit te voeren tussen boring 115-123, een karterend booronderzoek uit te voeren tussen de boringen 91-93 en 96-102, en het overige tracédeel vrij te geven.

In de rapportage van het karterend booronderzoek is ook het tracédeel tussen de boringen 91-93 en 96-102 vrijgegeven.

Beoordeling rapportage

Het veldwerk en de rapportage ervan zijn goed en zorgvuldig uitgevoerd.

Libau heeft geen opmerkingen bij het rapport van het karterend onderzoek. Wel zijn bij het rapport van het verkennend booronderzoek enkele opmerkingen te plaatsen:

- In de tekst wordt op enkele plaatsen de Oude Ae vermeld, dit moet de Oude Ee zijn.
- In paragraaf 3.2 is onder boortype onder meer sprake van een 3 mm guts, dit zal een 3 cm guts zijn.
- Graag de naam van de laatmiddeleeuwse vindplaats noemen: Scheemderzwaag-Opdiep. In de vondstmeldingen in Archis3 is bovendien meer over de aard van de vindplaats te vinden. Hieruit blijkt dat het met name gaat om keramisch afval, van een nabijgelegen woonplaats, dat is gedumpt in zandwinningskuilen. De vindplaats en de resultaten van het onderzoek dienen (kort) in het rapport te worden benoemd.
- In de kaartbijlage loopt de nummervolgorde van de boringen van advieszone D eerst op en vervolgens af: 114-120 en 125-121. Klopt deze weergave? En zo ja: heeft dit gevolgen voor de aanbeveling? De boringen 121 t/m 124 vallen dan qua volgorde namelijk buiten de genoemde reeks.

Libau kan de aanbevelingen van Antea Group Archeologie nog niet volledig onderschrijven. Door de getoonde volgorde van de boringen in het kaartmateriaal is niet geheel duidelijk voor welk gebied de uitvoering van proefsleuvenonderzoek is bedoeld, namelijk 114-120 en 125-121 of alleen voor 114-125 (en dus niet 121-124). Tevens is niet voldoende beargumenteerd waarom voor dit tracédeel een proefsleuvenonderzoek is aanbevolen (mede gezien de aard van de vindplaats en de verwachte ligging van de woonlocatie bij de vindplaats).

De overige aanbevelingen van Antea Group Archeologie, namelijk vrijgave van de overige tracédelen kunnen wel door Libau worden onderschreven.

Ik hoop u met bovenstaand advies voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Mevr. N. van der Mei
Coördinator archeologie Libau